

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС

ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

УРЕЂУЈЕ

А. БЕЛИЋ

УЗ

СТАЛНУ САРАДЊУ

Г. г. А. МЕЈЕ-А, проф. Collège de France, А. СТОЈИЋЕВИЋА, проф. Унив. у Љубљани, К. ЊИЧА, проф. Унив. у Кракову, Љ. СТОЈАНОВИЋА, акад. у Београду, М. РЕШЕТАРА, проф. Унив. у Загребу, О. ХУЈЕРА, проф. Унив. у Прагу, Р. НАХТИГАЛА, проф. Унив. у Љубљани, СТ. ИВШИЋА, проф. Унив. у Загребу, СТ. М. КУЉБАКИНА, проф. Унив. у Скопљу, ФР. ИЛЕШИЋА, проф. Унив. у Загребу, ФР. РАМОВША, проф. Унив. у Љубљани, и Х. БАРИЋА, проф. Унив. у Београду.

БЕОГРАД. 1921.

КЊИГА II, СВ. 3—4.

Потпуни аналогон ка лит. *berždzià* 'јалова' је слов. **porzda* 'id.' у стслов. *ne-prazda* 'forda' Miklosich, *Slav. etym. Wb.* s. v., где *-zda* одговара иевр. **gdhā*, а реч за 'пород' у првом саставном делу праобл. **pōr-gdhā* (в. грч. *πόρις* 'младо говече, млади син, млада девојка', чеш. *s-pra-tek* 'превремено теле', стинд. *pīthukas* 'дете, теле, млада девојка') показује једнаку еволуцију значења 'родити' из 'носити' које је још очувано у грч. *ἔπορον* 'ношах', као и **bhēr-* у лит. *ber-ždzià* 'јалова' (= 'порода лишена') према лат. *fero* 'носим'.

Анализа литавске речи за 'јалова' даје нам могућност да објаснимо и загонетно алб. *berōñe* 'unfruchtbar (von Menschen und Tieren)' G. Meyer, *Etym. Wb. d. alb. Spr.* 33., *Χριστοφορίδης*, *Λεξ. τῆς ἀλβ. γλ.* 43, ма да К. Oštir, *Beitr. zur alar. Sprachw.* I, 121 тврди да је она неиндоевропског порекла. Алб. се облик, напротив, даје, но мојем мишљењу, сасвим лепо рашчланити у иевр. **bhōr-waniā* : *bhōr-* као у лат. *for-da*, а *wani-* ка стинд. *vānyā* 'брава чије је теле липсало', које J. Charpentier, *Zur altindischen Etymologie* у *Le Monde Orient.* VI 118 врло убедљиво доводи у везу с лат. *vānus*. Фонетских тешкоћа у алб. речи нема: за прелаз *ru* > *r* упор. алб. *pare* 'први' : стинд. *pūrvas*. Има једино да се објасни акценат, пошто у албанскоме сложенице имају нагласак на првом саставном делу композита, док су једино *simplicia* акценатована на претпоследњем слогу. Ми бисмо, због тога, полазећи од **bhōr-waniā*, очекивали алб. **béreñe* правилном редуцијом поста акценатског вокала у *e*. Померање акцената има се приписати истом узроку којем и обновљено *o* место *e*, тј. утицају синглекса *voñe* као што је то случај н. пр. и у алб. *kopite* (из *kōpite* > срп. *kōpile*) праобл. *k^u + pēlnos* : *piel* 'рађам' због синглекса **pile* в. К. Oštir, *Wörter und Sachen* V, 220.

Београд, децембра 1921.

Х. Барит.

18. Iz srpskohrvatske toponomastike.

Gladnici. Sasvijem je lako razumljivo, da narod metaforički nazove slabu zemlju gladnom. Odatle ovaj adjektiv u toponomastici. U supstantiviranom obliku sa sufiksom *-ik* dolazi veoma rano: a. 1134¹⁾ *Gladnikus* territorium spatense, = 1208¹⁾ *Gladnic* blizu mjesta *Cilco*²⁾ (= danas *Kučine* kod Spljeta. Da se je riječ u ono vrijeme smatrala srpskohrvatskom, izričito kaže listina iz g. 1294¹⁾ territorium positum in valle quod sclavonice dicitur *Gladnic* pod mjestom *Kelco*. Još se pominje a. 1296¹⁾ terra in *Gladnico*; a. 1284¹⁾ terra in *Gladnico* je valjda štamparska griješka. I danas postoji naziv *Gladnici* u konfinu *Kučinā*.

¹⁾ II 45, III 80, VI 479, VII 184, 387, XIII 103, 247, 574. — ²⁾ v. NVj. XXIII 311.

U ovu vrst topografske denominacije ide i *Gladuša*. Pominuje se a. 1300¹⁾ terra *Gladussa* posita in Blisano (= danas Blečnik sjeverno od Zadra), a. 1366¹⁾ *Gladussa* (sjeverna međa zemlje *Chnes vartal* kod Nina), a. 1361¹⁾ *Magna Gladussa*, a. 1362¹⁾ *Gladussa* Parva kao sjeverna međa posjedu Sucovare (= danas *Suhovare* kod Nina).

Godimiriščina. Muško ime *Godimir* potvrđeno je već od 11. stoljeća.²⁾ A. 1211. pominuje se u listinama zagrebačke biskupije *Terra Godimeri.*³⁾ A. 1144³⁾ zove se kod Spljeta u lijepom našem supstantiviranom adjektivu terra *Godimirscina*.

Gradac. Od *grad* (cf. Mikl. br. 122) imade više izvedenicâ i složenica, koje se dadu u prilično starim listinama potvrditi.

1. *gradyc* dolazi u lokativu već a. 1193⁴⁾ *Gradessi* locus prope a Ragusio = a. 1345⁴⁾ ecclesia sti Petri de *Gradez* = a. 1355 *Градеуѣ*, a 1363⁴⁾ *Gradez* nekoliko puta i sa *gre-* za *gra-* (kao u *resti* za *rasti*) *Gredez* a. 1363.⁵⁾ Na korčuli *Gradaz* a. 1426.⁶⁾, u trogirskoj biskupiji villa *Gradaz* a. 1266.⁴⁾

2. Od *gradyc* postoje još dvije izvedenice s *-ina* sa značenjem, da je negdje bio *gradyc* (isp. *Manastirine* u Solinu — ruševine manastirske): a. 1299⁴⁾ mons *Gradcina*. Drugi je lokalitet ecclesia sti Georgii in *Gradsina* a. 1370⁴⁾ kod Bribira. Ovakovo značenje ima obično sufiks *-ište*: na Hvaru mons *Gracischie*, međa općine Vrbanjske a. 1331.⁶⁾ Od *gracina* izvedeno je terra *Gracinzkiza*⁷⁾ na korčuli a. 1426⁶⁾

Sa sufiksima *-ina*, *-ište* obične su izvedenice od *grad*; 1. terra *Gradina* na Korčuli a. 1426⁶⁾, locus *Gradina* in districtu Smoquiza. Potvrda terrae in *Gradinico* a. 1246⁴⁾ kod Spljeta ne će biti dalja izvedenica od *gradina*, nego će biti prepisivačeva griješka za *Gladinico* (v. Gladnici). 2. *Gradište* kod Kotora a. 1305—7.⁴⁾

Druga vrsta izvedenicâ su složenice s prefiksima: 1. *pod* + *grad* + *vje*: villa *Podgradya* (latinizirani naš genitiv) comitatus de Luka a. 1370⁴⁾, danas *Podgrađe* kod Benkovca; 2. *za* + *gradyc* + *vje*: *Sagradacie* a. 1426⁶⁾ in districtu Gradac na Korčuli; 3. *pré* ili *pri*: a. 1426⁶⁾ *Prigradiza* na Korčuli in districtu Blata.

Treća su vrsta složenice sa *samo* (= na osami): *vallio* in *Samograd* a. 1426⁵⁾ in districtu Chzara. Danas postoji naziv *Sāmograd*⁸⁾ za gradinu blizu Polače.

¹⁾ Ibid. str. 211. — ²⁾ Ak. Rj. III 235. — ³⁾ Sm. II 56. — ⁴⁾ Sm II 258, V 380, 563, VII 335, VIII 98, XIII 304, XIV 279. — ⁵⁾ Mh Slm XXVII 303, 309, 311, 315, 326, XXVIII 184. — ⁶⁾ Mhj I/1 131 sl., 134, 137, III 205. — ⁷⁾ U istom se dokumentu piše ovo mjesno ime i terra *Xracinschiza* ibid. str. 133. *x* će biti valjda prijedlog *z = iz*. Kako *sch* pokazuje, ima se čitati *Gračinščica*. — ⁸⁾ Može se porediti i sa *Samot(v)orac*, vrlo čestom denominacijom za uvale na morskoj obali. Ovim se izrazom hoće po svojoj prilici kazati, da se je uvala stvorila sama od sebe. Ovakva je složenica i *Samobor* ili *Sanobor* (s disimilacijom *m - b > n - b* kao u franc. *nappe* < *mappa*, *vješte* < *mespilus*) u Hrvatskoj. = bor na osami. *Samograd* dolazi i kao denominacija za špilje u Lici. Da

Za sveze ovoga apelativa s adjektivima nema u dokumentima mnogo potvrda. Kod Kotora je *Pestigny Grad* a. 1351*), danas *Peštin grad* na spec. karti 36/XIX.⁹⁾

Napokon dolaze s ovim apelativom i imperativne složenice: a. 1363¹⁾ *Џfonigrad*, danas *Zvonigrad* u Lici. Ovakav naziv ima i kod Nina i u Rusiji: *Zvenigorod* u moskovskoj guberniji.

Humac. Dokument iz g. 1171 pominje terra subtus *Chilmizo*¹⁾ kod Spljeta. Ovu grafiju možemo uporediti s *Chelmum*, comitatus *Chelmi* = *Хльмъ* (Zahumlje). Za *Chilmizo* se ima bez sumnje tražiti u današnjoj nomenklaturi *Húmac*, veoma često mjesno ime.²⁾ *Humac* se nalazi kod Sv. Kuzme kod Sućurca i Gomilice. Na nj se i odnosi pomenuti dokument.

Od primitivuma ima složenica 1. s *pod* na Visu a. 1320¹⁾ terra in *Lixa Podechomo*; 2. za za: a. 1322¹⁾ *Zachlem* negdje kod Posedarja; zatim na Hvaru a. 1331⁵⁾ ad *Chelmem* qui stat a ponente vallis que vocatur *Milna*.

Složenica *pod* + *hľmьc* dolazi na Lastovu a. 1342¹⁾ locus *Podcholmeč*, a. 1343¹⁾ *Podchomeč*.

Na ovom otoku dolazi i u svezi s adjektivom a. 1347¹⁾ *Pot pogani chelmes* (= pod poganji humac). s mjesto *č* bit *č*e štamparska ili pisarska griješka.

Od *hľmь* i *hľmьc* postoji i izvedenica s *-janinъ*: 1. u Policorionu (konac 11. stolj.), gdje se pominuje neki prodavalac zemlje iz *Lessani* = *Lišana* kod Tinja pod imenom Uuladicha (hipokoristik od Vladislav) de *Chelmennani*³⁾. Ne znam, radi li se ovdje o imenu mjesta [*Humljani*⁴⁾] dolaze često na našoj topografskoj nomenklaturi] ili o imenu stanovništva, kraja, familije. 2. a. 1438⁵⁾ (Pav'l Vekšić s) *Hľmčan*⁴⁾, negdje kod Bužima (= v Bužah).

Jagodnije po postanju adjektiv od jagoda, piše se u Policorionu a. 1070—8⁶⁾ (presbiter de) *Jagadena* (možda krivo čitano za — *na*), *Jagodana* i *Jagothne* (e je mjesto poluvokala, a romanska grafija za neše o). Od interesa je, da se ovo isto mjesto zove također a. 1085—95⁶⁾ *Jaggodnani* locus. Iz ovoga se vidi, da su se u najstarije vrijeme mjesta mogla nazivati i izvedenicama u pluralu, koje obično služe za oznaku

predusretne svim diletantskim primjedbama à la Szabó, ističem, da *grad* u ovakvim složenicama ne treba da znači 'urbs' i t. d. Kod mojega rodnog mjesta (Jurkovo Selo u Žumberku) ima n. pr. naziv *kódi grad* (dijalekatski oblik za *kozji grad*) za dio šikarom obraslog i brežuljkastog terena, na kojemu se nalazi golem osamljen kamen. U ovoj se denominaciji ima za cijelo tražiti kakova pučka metafora. — ⁹⁾ Prirodni Zemljopis Hrvatske I 552 piše *Pustin grad* (m. 1087). Ne znam, govori li tako narod. — *) Ibid. str. 312 ⁴⁾.

¹⁾ Sm II 131, 217, VIII 559, IX 83, XI 21, 55, 419. — ²⁾ Ak. Rj. III 733. —

³⁾ Rački, Doc. 172. — ⁴⁾ Ak. Rj. III 734. — ⁵⁾ Mhj. III 205, VI 138. ⁶⁾ Rački, Dok. 164, 167, 171, 172.

stanovništva. U toku se vremena mogao ustaliti jedan od ovih načina, ili izvedenica u pluralu ili primitivum u singularu. Ovu smo pojavu već više puta mogli opaziti.¹⁾

Inače imena mjesta u pluralu, osobito ona, koja se upotrebljavaju i kao prezimena označuju familijska naselja: *Pribići*, *Krašići*, *Draganići* i t. d. Takva su imena u toku vremena opet postala singularia tantum. Kao primjer navodim današnje ime *Krašić*, koje se upotrebljava obično u singularu, ali ga Žumberčani izgovaraju po starom načinu u pluralu: *Krašići*, *bi sam u Krašići*, *idem u Krašiće*, *vrni sam se iz Krašić*, kao a. 1581 v *Krašićih*.²⁾ Ime je označivalo u početku bez sumnje naselje porodice, koja se zvala *Krašić*. To se dade iz dokumenata utvrditi. Dok se danas stanovnici toga mjesta zovu *Krašićanci* (u Žumberku *Krašićānc*, *-ānci*), nekada nije bilo tako, nego se svaki stanovnik zvao *Krašić*, što je i razumljivo, jer su svi pripadali istoj porodici. To se vidi iz listine a. 1581:²⁾ *nije mogal nijedan Krašić kupiti* (sc. sjenokošu).

Iz dalmatinskih listina navadam za primjer imenâ familijskih naselja *Paštrovići* u Boci kotorskoj a. 1408,³⁾ 1538,³⁾ 1553,³⁾ *li Paštrovichi*,⁴⁾ a. 1435³⁾ *villa Paštrovichiorum*. Prezime dolazi a. 1371⁴⁾ *Andrea Paštrovich*. Slično je i današnje *Bogdašić* u Boci, koje se a. 1435⁴⁾ zove *villa Bogdasichiorum*, ali još a. 1297⁵⁾ u singularu kao i danas in loco *Bogdašić*. Ovako se imaju shvatiti: a. 1354⁵⁾ *Draginigi*, a. 1370⁵⁾ *Draginichy*, ali a. 1351⁵⁾, 1359⁵⁾ u singularu *Draginig*, danas selo kod Biljana.

U zadarskom kraju ima veoma mnogo imena mjesta sa sufiksom *-janin* u pluralu, koja zapravo označuju stanovnike. Sudeći po potvrđama, ovakva imena pripadaju nastarijem sloju imena mjesta. Postojala su i u praslavensko doba, jer se nalaze kod svih slavena.

Jarane. U lučkoj županiji pominje se a. 1183 locus *Yarani*,⁶⁾ a. 1312 terra vocata *Jarane* posita in Luca. Piše se iste godine i s prijelazom *ja->je* (kao u *Jesenice* od *jasen*) meta que vadit ad *Gerane* (*ge = je* po taljanskoj ortografiji). Dočetak kaže, da je ime izvedeno s pomoću sufiksa *-janin* od *jāra*⁷⁾ = stabuli genus, na zadarskim otocima ljetni stan za ovce. Kao mjesno ime dolazi u pluralu *Järe* u Mostarskom Blatu.

¹⁾ Isp. članak str. 311. — ²⁾ Kukuljević, Acta croatica 283. — ³⁾ Mhj III 73, 97. — ⁴⁾ MhSlm V 120 a. 1408, XXVIII 127. — ⁵⁾ Sm VIII 201, 301, XII 29, 260, 567, XIII 263, sl. — ⁶⁾ Sm II 185, VIII 309. — ⁷⁾ Ak. Rj. IV 463. Na *jari* ima više otvora ili vrata, dok *tor* ili *šnica* ima samo jedan; *stān* je čobanska kuća na osami (Dugi Otok). Može biti četvero ili više uglasta, redovito nije nikada posve pokrita. U Vrani i Tribuju je opet sasvim pokrita i ozidana. Kad nije pokrita, zove se ovdje *tor*. U Obrovcu stoji *jara* uz težački stan, *šjenica* nešto dalje, a *stan* daleko u planini. Dolazi od lat. *hara* REW 4039. *Jarište* se zove mjesto, gdje ima više *jara*. Posljednju riječ čitam u pripovijetki *kruta realnost* u Hrv. narodnoj zajednici IV 175. od Vežića. Ovime dopunjujem i ispravljam svoju etimologiju u ZfrPh., XXXVIII 547, 11.

Jošani. Ovo se mjesno ime dade potvrditi od 11. stoljeća u grafijama interesantnim za historičku fonetiku. U Kresimirovoj povelji za samostan u Biogradu i u Policorionu pominje se terra in *Elçani* a. 1059,¹⁾ 1070—8¹⁾ i 1085—95¹⁾. U kasnijim potvrđama piše se o protetskim *j-* dakako po talijanskoj ortografiji: a. 1336,²⁾ 1337,²⁾ 1340,²⁾ 1361,²⁾ villa de *Gelsane*. U potvrđi a. 1346²⁾ villa *Celsano* je latinizirana ova posljednja grafija. Sa istim pluralnim dočetcim kao i za narodne dinastije piše se još a. 1358²⁾ *Gelsani* u papinskoj listini. Ovamo ide i potvrda iz g. 1256²⁾ villa *Gesalni*, gdje se radi ili o metatezi, koju je učinio sastavljač listine, nevješt. srp. hrv. jeziku, ili je moderna štamparska griješka. Danas su to *Jošani* kod Bogova, oblik sasvim pravilno razvijen iz starijega kao i *joha* < *jelha*, *jeoha*.³⁾ Za to i velim da su navedene potvrde od interesa za historičku fonetiku.

Sveza sa riječju *jelsha*³⁾ je očita. Ime je odatle izvedeno s pomoću sufiksa *-janinъ*. Ovaj je apelativ veoma čest u našim imenima mjesta. Dolazi u veoma zanimivim oblicima: kao brijest, jasen, orah i t. d. prešao je u imenice muškoga roda: odatle *Jelah*⁴⁾ u Bosni, u pluralu *Jelasi*⁴⁾ u Slavoniji, odatle opet s poznatim sufiksima *Jelaš*,⁴⁾ kolektivum *Jelašje*,⁴⁾ *Jelašica*⁴⁾ (oboje može biti i od *jelsha*), *Jelašci*⁴⁾ u singularu *Jelašak*,⁴⁾ *Jelašća* u adjektivima *Jelaška*,⁴⁾ *Jelaške*,⁴⁾ kao supstantivirani adjektiv sa *-icu*: *Jelašnica*.⁴⁾ Od **jelshъ* ili *jelsha* stvoren je s pomoću sufiksa *-ja*, koji nalazimo u *višnja*, *trešnja*: *jelša*, odatle *jelšovka* na Rabu. Od plurala **jelshi* nastao je singular **jelshъ*, koji je opet prešao u ženski rod, čest kod imena biljki; odatle mjesno ime *Jelsa* na Hvaru a. 1331—7.

Je- može prijeći u *ja* kao u *jad*, pa tako imamo dijalektički oblik u Žumberku kod katolika *java*,⁵⁾ gdje je *v* mjesto *h*. Odatle ime potoka kod Kostanjevca *Jašemnica*, koji utječe kod ovoga mjesta u Kupčinu, isp. *Jalševac*,⁶⁾ *Jelša(e)nica*,⁴⁾ *Jelševac*,⁴⁾ *Jelšje*.⁴⁾

Kalčina gorica. Blizu Nina, ili možda još bolje, blizu mjesta Mahurci (danas nepoznato) ima se ubicirati *Calcina gorica* a. 1289⁸⁾ u ninskoj županiji. Današnji naziv mi je nepoznat, ali se ovo mjesto, koje često dolazi u dokumentima iz 13. stoljeća, dade potvrditi još u 16. vijeku. Kako u čakavskom dijalektu *l* na koncu sloga može i ispasti,⁹⁾ pišu dokumenti i bez *l*: a. 1205⁸⁾ *Cazina gorica*, a. 1243¹⁾ *Kazina goriza*, a. 1365 ad *Cačinam goricam* (ovdje je genus Budimerig), iznakaženo a. 1262⁸⁾ villa vocata *gerça Chacina*, a. 1413 *Cacina goriza*; a. 1518—20

¹⁾ Rački, Dok. 54, 162, 173. — ²⁾ Sm V 14, X 265, 298, 531, XI 106, 299, XII 544, XIII 108. — ³⁾ Berneker 453. A. 1369 piše se ova riječ u tal. ortografiji *gelha*: *torrens qui ducit ad quendam arborem vocatam gelham, a dicta gelha* etc. Sm. XIV 212. — ⁴⁾ Potvrde v. u Ak. Rj. IV 575, 583 sl. — ⁵⁾ Ovime ispravljam svoje krivo mišljenje u AfelPh., XXXII 368. Ima se tumačiti kao *jeoha* > *jova*. — ⁶⁾ Miklosich, Sl. et. Wbch. 208, 293. — ⁷⁾ Mhj III 206, 210. APJ IV 52 (16. stolj.). — ⁸⁾ Sm III 52, 100; *kadyna gorica* bit će pisarska pogriješka; IV 203, VI 663, XII 30, XIII 247, 433, VII 5, X 113, 531, 598, XI 101. — ⁹⁾ Leskien, Skr. Gr. I, § 201.

opet *Kalcina oricag*, a. 1536 *Calzina gorica*, (J. b.). Prvi je dio ovoga imena nesumnjivi adjektiv, jer imamo i a. 1518—20 *Kalcino selo* (J. b.), potvrđeno već a. 1351¹⁾ (*terrae vocatae*) *Kachino sello* pripada posjedu Draginich).

Tumačiti treba samo adjektiv. Očito se radi o posjedovnom adjektivu izvedenom od imena znamenite plemićke zadarske porodice (13.—18. stolj.) *Calcina*:²⁾ **Kalčinina gorica*. *Kalčinino selo* haplogijom je dalo oblik, koji čitamo u dokumentima. Prezime *Kalčina* i danas još postoji na velom otoku.

Gorica je i inače često slavensko mjesno ime od najstarijih vremena. Na starohrv. teritoriji imamo a. 1070—8³⁾ vicus *Garriga* u Policorionu s romanskom grafijom *a za o*, danas *Gorica* u općini biogradskoj, a. 1210,¹⁾ 1590,¹⁾ *Goriza*, isto tako a. 1340,¹⁾ 1341,¹⁾ 1333,¹⁾ a. 1352¹⁾ *Goricha* u hvarskom statutu a. 1331⁴⁾ locus *Gorica* na Hvaru; a. 1325,⁵⁾ 1345,⁵⁾ apud *Goriçam* kod Dubrovnika.

Kamen, apelativ, koji se dađe potvrditi u lat. listini iz Spljeta iz g. 1257 [quendam lapidem qui *gaman*⁶⁾ vulgariter dicebatur], dolazi i u toponomastici (cf. Mikl. br. 195.). *Kamen* kod Spljeta blizu Žrnovnice dolazi a. 1328,⁸⁾ 1358,⁷⁾ 1359⁷⁾ ab Badi (danas Žrnovnica) incipiendo a Cameno.

U svezi s adjektivima također: 1. *Suchikam* u Policorionu je dođuše neizvjesno. 2. Zacijelo ide ovamo pecia terre posite in Morine (= Morinje kod Šibenika) aput *Çayein kami* a. 1353,⁷⁾ sve ako se i ne da adjektiv razjasniti. 3. Ne zna se, je li mjesno ime a. 1369⁷⁾ *Utli kami* vel *Utla stina* (lapis perforatus sive iuxta slavicum ydyoma et proprius — —, kaže se u listini), koja se pominje kao međa posjeda Lučani u Cetini. Potvrda je ipak dragocjena za našu leksikografiju.

U izvedenicama: 1. a. 1210⁷⁾ *Cameniza* međa neke zemlje kod Trilja i Cetine; 2. castrum hereditarium knezova Nelepić *Chamichech* a. 1343,⁷⁾ čiji su stanovnici Croati et Olachi, a. 1372⁷⁾ *Kemichech* in districtu Oprominye⁹⁾ iuxta fluvium Kerka in regno Croacia, isp. *Kamičak*, hrid u Sinju. 3. Veoma je stara izvedenica s *-janinъ*: a. 1195,⁷⁾ 1242⁷⁾ pertinentiae ecclesiae S. Georgii¹⁰⁾ in *Camechani*. Kako je ovo prijepis papinske listine, lako je shvatljiva griješka *ch* mjesto *gn*. A. 1338⁷⁾ in campo *Camenano*, confines *Camignanum*, a. 1358⁷⁾ *Chamenani*, a. 1194⁷⁾ predium de *Camenani*, a. 1070—8 je to vicus *Camenani*, a. 1348⁷⁾

¹⁾ Sm III 52, 100; *kadyna gorica* bit će pisarska pogriješka; IV 203, VI 663, XII 30, XIII 247, 433, VII 5, X 113, 531, 598, XI 101. — ²⁾ Jireček, Romanen III 12. — ³⁾ Rački, Doc. 162, 165, 176. — ⁴⁾ Mhj III 209. — ⁵⁾ Mh Sm X 204, XXIX 179. — ⁶⁾ Sm V 58, cf. Strohal, Dalm. pravna povijest. 111. — ⁷⁾ Sm III 38, 101, 329, XI 250, 465, XII 147, 540, 658, XIV 212, 441. — ⁸⁾ Mh Sm II 182, 219, 225, 268, 274, 358, III 164, V 228, X 412, 438, XII 544. — ⁹⁾ = kraj oko planine Promine < Promona, < *obrъ* + *Promin* + *vje*. — ¹⁰⁾ Ova se crkva pominje još a. 1242 terra Stî Georgii *Camechani* Sm IV 164. Ovdje je i *via antiqua* (Sm II 106 a. 1116), čime se misli rimska cesta. Nema li se *Kamenja* ne tražiti kod Sv. Jure između Ceranja i Miranja (spec. karta 30/XIII 33° 19'/44°)? Kad bi se znalo, gdje je Bachiza, ubiciranje bi bilo lakše.

ad *Camegnane* prope Bachizam. Ne znam, ide li ovamo i de *Camignago*, *Camignano* a. 1334¹⁾ na Rabu.

Ovakva denominacija postojala je i u romanskoj Dalmaciji. Današniji poluotok *Lapad*²⁾ kod Gruža zove se i u potvrdama *Lapidum*, a. 1284³⁾ *Lapedo*, već a. 1370⁴⁾ (s prijelazom *i* > *ь* > *a* kao u *missa* > *maša*) *Lapado*. Očito je lat. *lapide*.

Češće od *lapis* bio je drugi toponomastički naziv *petra*. Jireček⁵⁾ navađa iz spljetskoga kraja a. 1343 ad *Petram magistrum*,⁶⁾ a. 1328 ad *Petram tonatam* = *Trischenoga Kamicha*. Ovdje je lat. *tonatus* prevedeno s *triščen* part. pass. od *triščkati* (*trišesak*). Slična denominacija dolazi i drugdje kod Romana, cf. *Peyrehorade*, *Peyrelevalde* u Južnoj Francuskoj.

Klobuk je dosta čest toponomastički apelativ. Miklosich ga začudo nije uzeo u svoj popis. U francuskoj mu toponomastici odgovara *chappes* > *cappa*. Zacijelo se njime označuje u metaforičkom smislu stanovita konfiguracija tla. Da se to ustanovi, potrebne bi bile studije na licu mjesta. Denominacija je veoma stara. Kod Konstantina dolazi *τὸ κλαβώκα*. Dočetno sam -*a* tumačio kao slav. genitivni dočetak.⁷⁾ Međutim ovo moje mišljenje ne mora biti ispravno. Ovakov dočetak daju Bizantinci i drugim slavenskim imenima, koja se danas svršuju na konsonant, a nekada na *ь*: *Πρεσθλάβα* kod Manuela Phileasa = *Preslav*, *πριζοριάνα* = *Prizren*, *Βελάγοραδα* kod Konstantina, *Τριαδίτζα*, *Τραλιτζα* = *Srjadec*, *Κίαμα* mjesto *Κίαβα* = *Kijev*. i t. d. Može biti dakle i mjesto *ь* kao kadikad⁸⁾ i u rumunjskom: *tîrnăcop* < *τρῆνικορῶ*.

Kod Konstantina dolazi ovaj -*a* i kod imena *κάστρον Πίταυρα* iz romanske Dalmacije = a. 1253 stari grad *Epitaurv*,⁹⁾ gdje je *e*-ispalo kao u *pitropos*. Ovo -*a* može se možda još vjerojatnije isporučivati s novogrčkim nominativima *Iefšina*, *Karitena* od starih *Ἐλεῦσις*, *Τορτύν*.

Konstantinov *τὸ κλαβώκα* bit će po svoj prilici identičan sa a. 1189¹⁰⁾ *Sanctus Petrus de Clobucez*, a. 1220¹⁰⁾ de *Clobicz*, a. 1207¹⁰⁾ *Clobuchichi* (= lokativ sg.), a. 1277¹⁰⁾ de *Clobucciz*, a. 1283¹⁰⁾ *Clobucich*, a. 1340¹⁰⁾ *Clobucez*. Poluglas u deminutivnom sufiksu pisan je kao obično *e* i. A. 1078¹¹⁾ još bez ovoga sufiksa *sanctus Petrus de Clobuco*. (Pitanje je, da je ova isprava autentična.) Kako me izvješćuju, ima u Kaštel-Lukšiću još i danas ruševina, koja se zove *Klobuk*. Na svome putovanju

1) Mh Sm V 231. — 2) Mhj IX 440. — 3) REW 4901. — 4) Romanen I 62. — 5) *Magister* znači ovdje očito isto što u franc. *le maître-autel* = glavni oltar, gdje, se je sačuvalo najstarije etimologičko značenje ove riječi, koja stoji u svezi s *magnus* cf. Walde, Lat. et. Wbch² 454. — 6) Adj. *triščen* u značenju lijen postoji i danas na zadarskim otocima. Razvitak je značenja razumljiv: „leži kao gromom ošnut“ — „ne miče se“ — „lijen“. Ime mjesta pretpostavlja prvu fazu značenja. — 7) NVj XXIV 667. — 8) J. Bărbulescu u Zborniku u slavu Jagića. — 9) Miklosich, Mon. serb. 38 = Sm IV 531. — 10) Sm II 240, III 184, 70, VI 209, 434, X 517. XIV 212. — 11) Rački, Doc. 114. —

nijesam je vidio. A. 1322¹⁾ piše se s drugim sufiksom: monasterium sti Petri de *Clobochye*. Ne može se odatle zaključiti, da se je ovako i izgovaralo, budući da je ovo osamljena potvrda.

Drugi *Klobuk* dolazi u Travuniji a. 1430²⁾ la contrada de Verum (= *τὸ Οϋμὸς* Konstantinov = *Urmo* Popa Dukljanina) con lo castello de *Clobuch*. I danas se još dva sela u Hercegovini zovu ovako.

S deminutivnim sufiksom *ec* dolazi još a. 1351³⁾ na *Klobučec* na Osogovu. Ima i sa *-ić*: *Klobučičt*,⁴⁾ *-ina*: *monticulus Clobucina* a. 1369,⁴⁾ međa posjeda u Cetini; isp. iz današnje nomenklature vrh *Klobučina* u gorskom kotaru.⁵⁾

Knež vrtal. U dokumentu iz g. 1366 pominje se possessiv *Chnes vartal* i određuju mu se granice. Nalazi se u predjelu Nina. Značenje mu je jasno = *Knež vrtal* = *knežev vrt*. Posjedovni adjektiv *knež* dolazi u mjesnim imenima dosta često. Osim primjera u Ak. Rj. V 114 navadam iz dokumenata još u srednjem rodu: *knese pole* u župi Vrhbosni,⁶⁾ a. 1375.⁷⁾ Na drugom kraju Bosne dolazi još i danas kao *knež-polje* (okružje banjolučko) bez dočetka za srednji rod, koji u ovakim složenicama uopće vrlo često ispada, isp. *Pašin-Brdo* kod Sarajeva, *Ban brdo* takođe mjesto *Baše brdo*, *Kostimpože* a. 1550 *casal de Constantino* na Ibru.⁸⁾ Ali i nastavak ženskoga roda može ispasti: *knežgorica*,⁸⁾ *knežstrana*⁸⁾ kao i u apelativu *debèlgaza*⁹⁾ t. j. ovakova imena mjesta prelaze iz vrste sintaktičkih kompozita, gdje se još vide padežni nastavci, u klasu pravih kompozita. Ovaj se adjektiv nalazi još u (terra super malas stuparinas pod) *Chnese viddabo* na Korčuli a. 1426¹⁰⁾; ali ne znam, kakav bi apelativ mogao biti u drugom dijelu.

Zagreb.

Petar Skok.

¹⁾ Mh Slm I 343. — ²⁾ Jireček, Handelsstrassen 23, 76. — ³⁾ Ak. Rj. V 83 sl. — ⁴⁾ Sm II 240, III 184, 70, VI 209, 434, X 517, XIV 212. — ⁵⁾ Sm XIII 574 i Jelić, Dvorska kapela sv. križa str. 31 spominuje *knežev vrtal* iz ovoga kraja. Ne znam, misli li pod tim današnji meni nepoznati oblik. — ⁶⁾ Jireček, Handelsstrassen 31, 78. — ⁷⁾ Theiner, Mon. h. Sl. m. I 298. — ⁸⁾ Ak. Rj. V 115 sl. — ⁹⁾ Leskien, Skr. Gr., § 556. — ¹⁰⁾ Mhj. I/1 135.